

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-259-3-22>

**ACTUALIZATION OF FORMATION
OF ANDRAGOGIC COMPONENT OF PROFESSIONAL
COMPETENCE OF MEDICAL STUDENTS**

**АКТУАЛІЗАЦІЯ ФОРМУВАННЯ АНДРАГОГІЧНОЇ
СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ЗДОБУВАЧІВ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ**

Bukhalska S. Ye.

*Candidate of Pedagogic Sciences,
Professor at the Department of
Fundamental Disciplines,
Deputy Director of the Professional
College MIHE "Rivne Medical
Academy"
Rivne, Ukraine*

Burachyk O. Z.

*Head of the cyclic committee of Biology
and Chemistry of the Professional
College
MIHE "Rivne Medical Academy"
Rivne, Ukraine*

Бухальська С. Є.

*кандидат педагогічних наук
професор кафедри
фундаментальних дисциплін,
заступник директора
Фахового коледжу КЗВО «Рівненська
медична академія»
м. Рівне, Україна*

Бурачик О. З.

*голова циклової комісії біології та
хімії
Фахового коледжу КЗВО «Рівненська
медична академія»
м. Рівне, Україна*

Відповідно до стратегії розвитку української медичної освіти, зорієнтованої на прогресивні світові та європейські стандарти, впровадження компетентнісного підходу в освітній процес закладів вищої та фахової передвищої освіти забезпечує ефективну підготовку конкурентоспроможного майбутнього фахівця; передбачає створення освітніх умов для розвитку й самореалізації компетентної особистості, здатної навчатися упродовж життя. Варто зауважити, що уміння навчатися упродовж життя є однією із ключових компетентностей, що передбачає переосмислення змісту освіти особою із врахуванням вікових, гендерних, фізіологічних, психологічних, соціологічних, загальнокультурних факторів; оптимальне співвідношення періодів активного навчання та професійної діяльності. Саме в умовах швидкозмінної інформатизації суспільства підвищення якості підготовки майбутніх медичних фахівців є проблемою державного рівня, оскільки від їх рівня

освіченості, професійної компетентності, вміння «тримати руку на пульсі» щодо нових досягнень у галузі медицини залежить здоров'я української нації.

Попередній аналіз наукових джерел засвідчує актуальність проблеми підготовки медичних фахівців, становлення та розвитку неперервної медичної освіти в Україні, що висвітлена у працях О. Волосовця, Л. Логущ, В. Москаленка, Ю. Поляченка, І. Радзівєвської, Р. Сабадишина, О. Солодовник, Я. Цехмістера та інших. Питання андрагогіки як теорії навчання дорослих віднаходимо у дослідженнях педагогічної теорії та практики, зокрема: значимість неперервної освіти (С. Сисоева); особливості організації освіти дорослих (А. Марчук); формування андрагогічної компетентності у студентів гуманітарних факультетів класичних університетів (І. Зель); андрагогічні принципи освіти дорослих (О. Мельниченко); андрагогіка як складова змісту підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (О. Огієнко).

Водночас теоретичний аналіз наукових досліджень дає привід стверджувати, що проблема формування андрагогічної складової професійної компетентності здобувачів медичної освіти є недостатньо вивченою.

Мета дослідження: уточнити зміст і структуру професійної компетентності здобувачів медичної освіти; актуалізувати доцільність і значимість формування андрагогічної складової професійної компетентності майбутніх медичних працівників.

Бути компетентним фахівцем є вимогою сьогодення. Адже в освітніх документах (Закон України «Про вищу освіту», освітньо-професійна програма спеціальності 223 Медсестринство та 224 Технології медичної діагностики та лікування) зазначено про важливість компетентнісного підходу у навчанні, вихованні й розвитку фахівця та особистості, котра здатна успішно соціалізуватися; займатись у майбутньому професійною діяльністю; гнучко і миттєво приймати важливі рішення, керуючись принципами високої моралі та етики; динамічно поглиблювати знання, уміння і навички упродовж професійно-життєвого шляху. В теорії та практиці педагогічної науки професійна компетентність визначається як інтегральна, предметна (фахова) та загальна компетентність, що виявляється як особистісне утворення, яке формується у процесі здобуття професійної освіти; розвивається і вдосконалюється під час професійної діяльності. Підкреслимо, що ефективність формування і розвитку означеної здатності суттєво залежить від мотивації, цілей, життєвих і професійних пріоритетів, особистісно-ціннісних орієнтирів особи.

На основі узагальнених тверджень у педагогічній науці під професійною компетентністю здобувача медичної освіти розуміємо цілісну характеристику особи, що виявляється певним рівнем гуманітарних, природничих і професійно зорієнтованих знань, умінь і навичок; поведінковими характеристиками та медико-деонтологічними якостями, що забезпечують здатність здобувача освіти у майбутньому займатись медичною практикою. В структурі професійної компетентності здобувача медичної освіти виокремлено такі компоненти: мотиваційно-ціннісний (усвідомлення особистісної та професійної значущості формування компетентності; наявність мотивів (досвід, успіх, професійний ріст); потреб (освіченість, конкурентоспроможність) у формуванні компетентності, навчанні упродовж усього життя); когнітивно-технологічний (здобуті знання, уміння та навички; обізнаність у вікових, психологічних, фізіологічних аспектах навчання; критичне мислення; поведінкові характеристики, толерантність, емпатія, людяність, мобільність, логічність і гнучкість у вирішенні проблематичних питань); оцінювально-рефлексивний (самоусвідомлення як здобувача медичної освіти; здатність до самоаналізу, самооцінки; виявлення самокритичності; набуття навиків самоуправління навчальною діяльністю); пошуково-дослідницький (здатність до наукової діяльності; до виявлення нових ідей щодо вирішення завдань професійного характеру; зацікавленість в експериментальній роботі; цілеспрямованість).

На нашу думку, провідним чинником формування та розвитку таких компонентів професійної компетентності є неперервність освіти. Як зауважує С. Сисова, в освітньому просторі неперервність освіти є основоположним, обов'язком розвитку цінностей життя. Це приклад для кожного дорослого індивіда, який передбачає виховання людини нового типу, яка в динамічно змінних соціально-економічних умовах здатна активно жити, діяти, працювати, розвивати максимально високий статус своїх професійних здібностей, здійснювати само-реалізацію, прогресивно оновлювати своє життя [4, с. 44].

Підкреслимо, що у неперервній освіті важливу роль відіграє андрагогіка – виокремлена галузь педагогічної науки, що охоплює теоретичні та практичні проблеми освіти дорослих. У наукових розвідках А. Марчук зазначено, що освіта дорослих – «складова системи неперервної освіти, мета якої – соціально-економічна адаптація дорослої людини до перетворень, що відбуваються в суспільстві; пролонгований процес і результат розвитку й виховання особистості, за допомогою освітніх програм та через реалізацію освітніх

послуг упродовж життя [2, с. 31]. Про важливість андра-гогічної підготовки досліджено у наукових працях І. Зель, під якою розуміє «процес оволодіння інноваційними технологіями навчання й виховання, прийомами планування й управління андрагогічної діяльністю, спеціальними знаннями, уміннями, навичками, прийомами творчої адаптації до змісту та структури професійної діяльності, підвищення індивідуального потенціалу й креативних можливостей майбутнього фахівця» [1, с. 15].

Доцільність формування андрагогічної складової професійної компетентності майбутніх медичних працівників зумовлена тим, що здобувачі медичної освіти є вмотивовані повнолітні та дорослі люди, котрі по закінченню закладу освіти можуть надавати освітні послуги, а саме: працювати викладачами, тренерами, інструкторами; виконувати функції модератора, фасилітатора, координатора різноманітних освітніх заходів, проєктів тощо. Саме андрагогічна складова професійної компетентності уможливує виявлення інтегративної якості фахівця і особистості ефективно поєднувати медичні, психологічні та базові педагогічні знання, уміння й досвід у процесі навчальної діяльності; сприяє опануванню дорослою людиною навичками відбору змісту, форм, методів професійної освіти; виявленню комунікативних здібностей, мовленнєвої культури, емпатії, толерантності; здатності долати психологічні бар'єри під час комунікації; сприяє набуттю умінь орієнтуватись в інформаційному просторі; забезпечує умови для самоосвіти, самореалізації та саморозвитку. Ми погоджуємось із думкою О. Мельниченко, що андрагогічна теорія навчання дорослих «об'єднує знання про специфіку навчання дорослої людини з урахуванням її віку, освітніх та життєвих потреб, реальних можливостей, індивідуальних особливостей і досвіду, психіки і фізіології» [3, с. 25].

Таким чином, актуальність і доцільність формування андрагогічної складової є очевидною, оскільки її характеристики пронизують зазначені структурні компоненти професійної компетентності майбутніх медичних працівників; виявляється у здатності цілеспрямовано досягати поставленої мети, вмотивовано здобувати знання, набувати життєвий і практичний досвід, навчатись упродовж усього життя.

Література:

1. Зель І.О. Формування андрагогічної компетентності у студентів гуманітарних факультетів класичних університетів (автореф. дис... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Черкаси. 2009. 20 с.

2. Марчук А. В. Андрагогіка : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 300 с.

3. Мельниченко О.В. Андрагогічні принципи освіти дорослих та забезпечення якості неперервної педагогічної освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка Збірник наукових праць*. 33 (1). 2020. С. 24–30.

4. Сисоєва С.О. Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу: монографія / С. Сисоєва. Хмельницький: ХГПА. 2008. 324 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-259-3-23>

**A PERSONALLY-ORIENTED APPROACH IN EDUCATION
AS A MEANS OF FORMING THE PROFESSIONAL
SELF-REALIZATION OF AN INDIVIDUAL
IN FUTURE ACTIVITIES**

**ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ
ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ
ОСОБИСТОСТІ В МАЙБУТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

Hrebin-Krushelnytska N. Yu.

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of Turkology
Department Taras Shevchenko
National University of Kyiv
Kyiv, Ukraine*

Гребінь-Крушельницька Н. Ю.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри тюркології
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Основні ідеї виховання всебічно розвиненої особистості знайшли своє відображення в радянській психолого-педагогічній думці 60 х – початку 90 х рр. ХХ ст., зокрема в працях Ю. Бабанського, Л. Божович, В. Давидова, І. Іванова, Т. Ільїної, Л. Рувинського, В. Сластьоніна, В. Сухомлинського та ін.

Із середини 60 х і майже до кінця 80 х рр. предметом радянської педагогіки визначалося виховання як особлива сфера діяльності суспільства, а також підкреслювалось, що «педагогіка має вивчати та науково узагальнювати не тільки досвід виховання молодого покоління, але також досвід виховання й освіти дорослих» [1, с. 19].